

COMICS

VED REDAKTØREN

BACK TO THE EIGHTIES - ET TILBAKEBLIKK...

Det er naturlig å se tilbake på det gamle tiåret for om mulig å konkretisere hva som skjedde i denne perioden. Vi kan med én gang slå fast at åtti-åra ble det relativt viktigste ti-året innen tegneseriene hittil. Det skulle altså ta vel 50 år før den nye skapningen; tegneserieheftet - vokste opp, ble stuert og velkommen selv i de beste hjem.

Fra å være et utskjelt 'opium for barn og undermålere' ble comics i alle avskygninger en del av det aksepterte kulturbildet, utgitt av seriøse forlag - tatt inn i skolen - diskutert på linje med andre litteraturformer - til og med lempet sammen i våre kjære politikeres 'utvidede kulturbegrep' - hva nå enn det måtte bety.

I denne tiårs-perioden inntraff følgende skjellsettende hendelser i Norge:

- tegneserier utgitt av seriøse bokforlag, inkludert i bokklubbenes katalogtilbud, anmeldt på avisers kultursider

- utgivelse av egne, norske kvalitetsalbum (i tillegg til våre tradisjonsrike julehefter) og serier, alt produsert av unge, dyktige tegnere og manusforfattere

- oppblomstring av nye utsalgssteder - både bruk/bytebutikker og spesialsjapper for comics og relaterte saker

- utgivelse av det første spesialmagasinet (TEGN), samt framvokst av klubber og interessegrupper for tegneserier

- og til sist; etablerte tegneserieutgivere (SEMIC, Hjemmet, Damm etc) utgir en økende mengde oversatt stoff av varierende kvalitet, både seriehefter og album, som alt synes å selge akseptabelt.

Om alle kulturskjønnere er like glad for godkjennelsen av dette stebarnet i det gode selskap er usikkert, likefullt var altså 80-årene den tida da tegneseriene kom inn gjennom hoveddøren i full tyngde.

Her, som i så mange andre sammenhenger, lå vi åreis etter våre frender i utlandet, da først og fremst tegneserielandene Frankrike og Belgia. Allerede i 60-årene skjedde en utvikling her som gradvis innvirket på våre forhold. I 70-åra slo strømmen inn gjennom Danmark og skapte en tegneserienasjon på få år. Hvor mange comicssultne nordmenn

var det ikke som valfartet til København i denne tiden, til vårt Eldorado? Mange tunge, flate pakker gjennom postslusene stillet også hungeren vår i disse åra.

Sakte, svært sakte invaderte den Kontinentale bølgen våre kalde kyster. Jeg kan ennå huske sjokket jeg fikk ved det første møte; en vinterdag på Karl Johan i 72-73 tror jeg, hos Tanum: en sprakende orgasme med stive permer, kaleidoskopiske streker, uforståelig språk og helt herlig - "YRAGAEL" av en alien som hette Druillet. Senere ble det fler, utover i syttiåra møtte vi dem alle; Manaras vakre og sensuelle historier, Jijés og Girauds sprelske westerns, arkitekten Schuiten, psykomorfen Moëbius, hippien Auclair, politikeren Bilal, Tardis splintrede univers, og kanskje den største av dem alle: Pratts sorthvite Corto Maltese. Og mange fler - men etterhvert ble vi klar over hulheten som ofte skjulte seg bak de vakre fasader - gjennom festskrift som Heavy Metal/Metall Hurlant ble det ennå tydeligere; innpakning ofte uten innhold. Hadde medieprofeten McLuhan rett? Var det virkelig sant at "The Medium IS the Message!" - at tegneseriens estetikk og produksjon var viktigere enn innholdet? Man begynte å lengte etter de gode gamle gutteseriene fra USA igjen. Pur action beregnet på den universelle tolvårshjernen, den raffinerte konsumentkulturen. Det var da noen av oss som dyrket den i det skjulte og bare tidvis beskjemt tilsto vår brøde - mens vi ventet med lengsel på at forlagene skulle vokse ut av kortbuksene og innta sin rettmessige plass i comicsbildet. Bare glimtvis i denne perioden kom det tegn på at noe var mulig - men hver gang viste det seg at slikt ikke skjedde med forlagenes velsignelse - genistrekene var resultat av febrilske skaperes revolt mot bestyrelsen og ble hurtig slått ned. Et typisk eksempel på dette var manusforfatteren Steve Gerbers lille klassiker for Marvel Comics: Howard the Duck - syttiåras muligens største overraskelse.

Og nettopp Gerber ble en av hovedpersonene bak den nye bølgen fra USA ved inngangen til åttitallet: han fikk sparken fra Marvel for å ha tatt seg for store friheter med Howard; han mistet rettigheten til sin egen kreasjon og lempet ut i mørket. En spontan reaksjon blant kollegaer og venner skapte magasinet "Destroyer Duck" - et dårlig skjult satirisk angrep på de store forlagenes hårdhendte behandling av tegnere og forfattere. DD ble utgitt på et nytt, uavhengig forlag og solgt gjennom den voksende massen av spesialbutikker og startet en ny trend. Plutselig så kunstnere og småforleggere at det var mulig å produsere og selge nye hefter som ikke var tilknyttet gigantene DC og Marvel.

Og best av alt: fansen slukte de nye utgivelsene som varme småkakor. Amerika hadde ikke vært Amerika om ikke dette hadde store konsekvenser: utover åttitallet grodde forlagene og butikkene opp som paddehatter over hele kontinentet. Nye og etablerte kunstnere sto i kø for å tegne og skrive, og en bråte produkter av vekslende kvalitet ble sprøytet ut. Amerika hadde heller ikke vært Amerika om ikke gigantene hadde slått tilbake på mest mulig brutale måter: oppgiring av produksjonen, samlebandsproduksjon av mæl, markedsdrukning med sine egne, velkjente produkter og et virvar av mini/maxiserier med 1000 mulige og umulige crossovers for å tvinge samlerene til å kjøpe ALLE seriene med sine favoritter og således stjele de tilmålte comicskronene fra kundene.

Markedet talte, og småforlagene stupte som gipsblomster på skytebanen. Men de beste og sterkeste overlevde, og tegneseriemarkedet er ved inngangen til nittiåra, mer vitalt og kunstnerisk sterkere enn noensinne.

Det beste resultatet av denne frigjørende comicskrigen var at de store forlagene, som tross alt hadde de største ressursene og de beste folk for å lage kvalitetsserier, måtte ta seg sammen og revurdere sine produkter. Marvel og DC hadde nemlig flytt komfortabelt på sitt renommé, uten særlig nytenkning og utvikling, helt siden begynnelsen av syttiåra - et helt tiår i stillstand. Det ble snakket om inntørring, kunstnerisk tilbakegang og katastrofetall for opplagene, men ingen gjorde noe for å endre status quo. Da de fikk den nye utviklingen rett i fleisen skjedde mye svært raskt, og forlagene ble snudd opp-ned. Nå måtte faktisk innhold og kvalitet prioriteres framfor spørsmålet om antall superskurker Spiderman skulle slåss mot i neste hefte... Det første man merket av denne

restruktureringen, var noe hittil utenkelig: gamle, "evige" sannheter var ikke evige likevel. Forlagene valgte å gjenoppfriske figurene sine, noe som nesten aldri hadde skjedd før - og bare en gang i merkbar grad - da Supermann ble rekonstruert av Denny O'Neil i nr. 233 tidlig på sytti-tallet. Den nye og spennende Super'n (renvasket for Kryptonitt m.m.) varte likevel bare i 8-10 hefter, så "glemte" man hva man hadde gjort, og vendte tilbake til grunnmodellen som om intet hadde hendt. Men nå i åttiåra skulle det gjøres til gagns.

Et lite knippe eksempler på hva som skjedde:
 - Iron Man havnet på fylla, mistet både fabrikk og rikdom, og drakta ble overtatt av sjåføren, en neger...
 - Hulk fikk hjerne, mistet hjerne, ble spaltet, ble grå (som i starten!) og nå er han visst ikke gamle Banner lenger...
 - Captain America måtte overlate drakta til en ny Cap som var enda mer rettroende enn Steve Rogers...
 - Fantastic Four ble splittet, gjenforent, fikk nye medlemmer og mistet dem igjen...
 - Supergirl døde, sammen med et knippe andre "mindre viktige" figurer...

Dette var noen få eksempler - men de mest publiserte nyskapningene hos begge forlagene var nok Spidermans nye drakt og den fullstendige renoveringen av Superman. Begge deler som resultat av respektive maxi-serier som skulle "endre forlagsuniversene for alltid". Til syvende og sist viste det seg at endringene ikke ble så permanente likevel, og tingene flyter tregt mot gamle tilstander. Likevel var disse broderingene med på å skape spenning i de svært så konservative seriene - serier som i hovedsak ikke hadde endret seg særlig siden begynnelsen av 60-åra.

Merkelig nok var det DC Comics som kom best ut av denne omstillingen, utypisk siden dette forlaget har vært kjent for en viss sidumpethet gjennom de siste 30 åra, særlig sammenlignet med det "dynamiske Marvel". Mens Marvel kostet opp markedet i 60-åra med spennende nye figurer, uvante historier og dramatiske handlingsforløp, kjørte DC sitt trauste løp med Supermann i høysetet og Batman og Lovens Voktere foran draget. Men etter revolusjonen i åttiåra er det tydelig at DC har feiret de største triumfene, mens Marvel kun unntaksvis greier å følge med, og så småningom synes å panikkartet kopiere DC's bedrifter. Det var som regel omvendt... I tillegg fortsetter Marvel å swampe markedet med tusenvis av likegyldige hefter i den stadige kampen om samlerkrone.

Derfor er det kanskje ikke så rart at - for en gammel super-fan som meg - er DC's produkter forholdsvis høyt på min personlige liste over de ti beste comicsproduksjonene det siste ti-året. Denne lista er intet forsøk på å være objektiv eller alt-dekkende; det er min ti-på-topp over det-jeg-har-lest, hverken mer eller mindre. Det er mange store serier fra åttiåra jeg ennå ikke har fått studert (Moore's Swamp Thing, McFarlanes Spiderman, Simonsons Thor etc. etc., et evig spørsmål om tid/penger) så disse stiller i stabilt sideleie så lenge.

Å rangere konsekvent 1-10 er forresten umulig, det må bli kun sånn noenlunde og etter dagsform, men her er altså et forsøk:

DE TI BESTE COMICS-PRODUKTENE 1980-1989:

1. Miller/Mazzucchelli: Batman; Year One (DC)
2. Don Rosa: Onkel Skrue/Donald Duck-serier for Gladstone
3. Miller/Varley/Janson: Batman; The Return of the Dark Knight (DC)
4. Moore/Lloyd: V for Vendetta 1 - 10 (DC)
5. Helfer/Baker: The Shadow 6-10; Seven Deadly Finns (DC)
6. Miller/Mazzucchelli: Daredevil ; Born Again (Marvel)
7. Brødrene Hernandez: Love & Rockets 1 - 20 (Fantagraphics)
8. Moore/Gibbons: Watchmen 1 -8 (DC)
9. Miller/Janson: Daredevil; Elektra Saga (Marvel)
10. Claremont/Cockrum/Smith: X-men 163-167 (Marvel)

Runners-up:

Barr/Bolland: Camelot 3000,
Miller: Ronin,
Chaykin: American Flagg!,
Jones/Anderson: Somerset Holmes,
Collins/Beatty: Ms. Tree,
Christin/Billal: Den Sorte Ordens Falangister,
Comés: Den Stumme,
Moore/Szlenkiewicz: Shadowplay,
Kolke/Kojima: Lone Wolf & Cub.

Kriteriene for å havne på denne lista er kort og godt at serien er så god at man aldri blir lei den, alltid vil finne noe å glede seg over, nye elementer etc. At skript/strek er nøye sammenbundet og av høy kvalitet (selv om skript etter min mening teller mer enn strek). At serien selv etter flere år og mange gangers lesning gir gåsehud og FEELING.

En kort gjennomgang av lista:

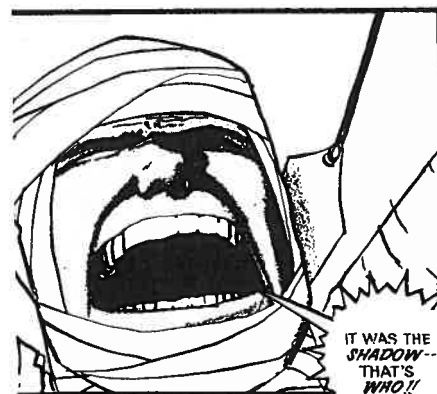
Som Batman-fan gjennom 20 år er den nye Bats ikke til å komme ifra, og det er ikke mange skriptere som skjønner spissere så godt som Miller. Mazz' tegninger har en herlig råhet og upolerhet som perfekt gjenspeiler handlingen og stemningen. Disse fire heftene (senere samlet til et knall-album) er en klassiker.

Don Rosa er et geni innen genren "funny animals", noe han har vist i en rekke år med sitt eget magasin "Don Rosa's Comics & Stories". Når han så fikk anledningen til å forfatte/tegne sitt store idol Carl Barks' barn; andefamilien, har han etter mitt skjønn gjort noe som KAN sammenlignes med Mesteren selv. Rått, morsomt og intelligent, i et heseblesende tempo, med tusen gags og innfall, og alt holdt i den hellige ånd. Ettersom Gladstone er blitt tvunget i kne av Disney-konsernet vil nok disse heftene både stige i pris og renommé som tiden går.

Dark Knight forsvarer plassen sin som det historiske dokument den er: den første serien til å knekke gjennom akseptansebarrieren for "superserier" og bli slukt av massene. Den er selvfølgelig en stor serie, gjennomsyret av Millers uforferdede liberalistiske holdning, drepende brutalt tegnet og gripende fortalt.

V for V er omhandlet i Sirius 1 - en knallserie som vil gi mye også i årene som kommer (og som skal bli film!).

Shadow 'Finns' er også nevnt tidligere - her er historien både gal og spennende, samtidig som Kyle Baker presterer noe av det mest bisarre og hysterisk MORSOMME på lenge. Et lite minus for at forfatteren lar Gamle Skyggefjes DØ i siste rute... - en overgang til en dårlig utvikling for serien som kanskje var med på å få den kansellert? Begynnelsen på serien, de 5 første heftene tegnet av Sienkiewicz er bare LITT dårligere enn disse tegnet av Geniet Baker.

Born again er en gripende serie, Miller tar fatt i den ulykksalige figuren som er Daredevil og kjører han gjennom all verdens prøvelser. Et stort pluss her er at hornhode sjøl omtrent ikke opptrer i uniform en eneste gang i hele serien. Mazz tegner "streit" og brukbart - her er skriptet det viktigste. For en gangs skyld blir ikke tegneserie "følelser" ikke limt utenpå skjortebrystet...

Los Bros Hernandez skapte furore med sitt "Love & Rockets" magasin - muligens den største 'sensasjonen' på det amerikanske comicsmarkedet i åttiåra. Jaimes herlige beskrivelse av pikene Hopey og Maggie med venner gjør at man får sterk lyst til å flytte til disse ubestemmelige "barrios"ene eller boomtowns på grensa mellom USA og Mexico. Sammen med broremann Gilbert leverer han et vakkert, menneskelig eksempel på mellomamerikansk "magisk realisme". Serien er noe av det nærmeste comics kom opp mot uttrykket "cyberpunk" - SF's frelsesord i åttiåra...

Watchmen stiller i klassen for "Tyngre verk" å lå "Dark Knight" -skjellsettende produkt som er kjent av de aller fleste. En serie man vender tilbake til, uhyre godt fortalt og flott tegnet. Et eksempel på hvordan superhelter ville ha fungert hvis de hadde vært virkelige, og ikke fantasier...

Millers Daredevilserie introduserte ikke bare den betagende snikmordersken Elektra, her fikk vi også for første gang se Millers skrive/tegnkunst på bredt lerret. Revisjonistene har allerede rukket å hakke denne serien til plukkfisk, men for meg har den et sjeldent dramatisk scope. Dialogen blir ofte noe overstemningsfull, likeså de evinnelige røykfylte, persiennefortrukne kontorer, men serien er gripende god og altså Frank Millers stordebut. Som så mange ganger før fikk en ny og lovende forfatter/tegner en "død" serie og gjøre den til en kanonsuksess - den varmeste på samlerlistene på mange år da den var fersk.

John Byrne hadde allerede gjort sitt beste arbeid på X-men da åttitallet begynte, og selv om han fortsatte noen år til og gjorde X-ene til det heteste prosjektet overhodet hos Marvel var han best i begynnelsen. Dessuten er jeg

på lag med de vanlige revisjonistene som mener at serien er svært overvurdert; ekstremt pompøs, stereotyp og svulstig. Dette er vel forfatteren Claremonts feil hovedsaklig, men likevel var jeg så glad i hovedpersonene at da serien i noen korte hefter ble tegnet av Paul Smith og Dave Cockrum - på den n'te turen ut i verdensrommet fikk jeg interessen opp igjen. Det viste seg imidlertid at dette var seriens mer-eller-mindre dødsskrik - etter nr. 200 er den totalt uleselig og sannsynligvis ødelagt for evig... Så disse heftene får stå som seriens svanesang for meg.

Om det var det - redaktørens oppsummering av serier han husker spesielt godt fra åttiåra. Har leserne noen andre forslag? Skriv en kort begrunnelse og få den inn i neste Sirius som "lesernes all-time åttitallsfavoritter!"

Korte Komiks Kommentarer:

"ISKALDE GRØSS"

Album 48 s., fargelagt SEMIC 1989

Omtrent det einaste som kan innvendast mot Semics hefteserie med same namn er at desse fantastiske seriane er i svart-kvitt, og ikkje i gilde fargar, som dei opprinneleg var utgjeve i. Med dette albumet - det fyrste i ein serie (2 pr. år seier Semic) har vi no fått dette behovet stetta. Albumet er faktisk spesialfargelagt for denne utgåva og er såleis ennå betre enn originalane, får vi tru.

For røynde teikneserielesarar (og nyare fans av serien IG) er ikkje utvalget det heilt primære - det viktigaste er at vi får tilgang på desse klassiske seriane. Likevel må vi sei at Semic har vore uvanleg heldige med utvalet av seriar denne gong. Hefteserien kan av og til vere skjemma av eit litt dårleg utval (vi lyt erkjenne at ikkje alt som EC Comics utgav i 50-åra heldt same høge nivå) og noko av stoffet i svart-kvitt hefta kan for den tilfeldige lesar verke både flatt og uspanande. Men i dette albumet har redaktørane funne fram til mange perler.

Ein av mine aller største favoritt-teiknarar hjå EC - Bernie Kriegstein - har vorte tildelt heile to seriar - og tre seriar er bygde på noveller av sf-forfattaren Ray Bradbury - noko som borgar for godt innhald. I tillegg har Semic funne fram til ein serie teikna av Bill Elder - ein teiknar som diverre sjeldan vart brukt i dei opprinnelege hefta. Hans noko "lurvete" stil vart desto meir benytta den seinare hefteserien som redda forlaget; MAD, og då særleg i dei fyrste 10-30 hefta som spesialiserte seg i bisarre parodiar av kjende kulturverk (f.eks. meisterverket "The Raven" av Poe).

Ellers er teiknarane Johnny Craig, Jack Kamen og Joe Orlando representert med svært gode seriar.

Det einaste eg har å utsetje på dette glimrande tiltaket er mangelen av ei innhalds-side fremst i boka - så godt utval stoff forlangar ei skikkeleg innleiing.

Ei nærare presentasjon av forlaget EC og produkta/teiknarane deira fylgjer i eit seinare Sirius.

Sjefsideologen Bill Elder svinger øksen...